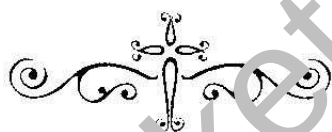

در باب شیطان، مار، اژدها و آپوکالیپس در هنر مسیحی

دکتر علیرضا طاهری
دانشیار دانشگاه سیستان و بلوچستان

طاهری، علیرضا، ۱۳۴۴ -	سرشناسه
در باب شیطان، مار، اژدها و آپوکالیپس در هنر مسیحی/علیرضا طاهری.	عنوان و نام پدیدآور
هذه: انتشارات مرندیز، با همکاری معاونت پژوهشی دانشگاه سیستان	مشخصات نشر
۱۵۲	مشخصات ظاهری
۶-۵۱۸-۱۰۶-۱-۶۰	شابک
فیبا	وضعیت فهرست نویسی
کتابنامه: ص ۱۳۵.	یادداشت
شیطان در هنر	موضوع
Devil in art	موضوع
مارها در هنر	موضوع
Serpents in art	موضوع
اژدها در هنر	موضوع
Dragons in art	موضوع
آخرالزمان در هنر	موضوع
End of the world in art	موضوع
هنر مسیحی و سمبولیسم	موضوع
Christian art and symbolism	موضوع
دانشگاه سیستان و بلوچستان - معاونت پژوهشی	شناسه افزوده
۱۳۹۵ ۱۳۹۵ ۹۵۲۹ ش/	رده بندی کنگره
۹۴۶/۷۰۴	رده بندی دیویی
۴۶۰۶۵۲۳	شماره کتابشناسی ملی

وزارت فرهنگ و آموزش عالی

با همکاری انتشارات سرندیر

دفتر انتشارات: مشهد، خیابان آپکوه ۷- دانشسرای شمالی ۸- شماره ۹۰
تلفن: ۰۵۱-۳۷۲۵۱۳۰۲ دورنگار: ۰۵۱-۳۷۲۵۱۳۰۲
www.mahandaz.com

در باب شیطان، هنر، اژدها و آپوکالیپس در هنر مسیحی

تالیف:

دکتر علیرضا طاهری

طراح جلد و صفحه آرا: سحر صادقی

نوبت چاپ: اول، ۱۳۹۷

چاپ: خوشه

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

قیمت: ۱۸۵۰۰۰ تومان

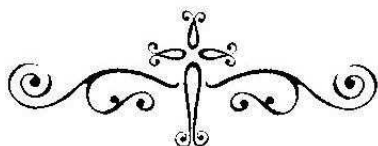
شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۱۰۶-۵۲۸-۶

تمام حقوق چاپ و نشر این اثر طبق قرار داد محفوظ است
هرگونه چاپ و تکثیر از محتویات این کتاب بدون اجازه کتبی ممنوع است.
متخلفان به موجب قانون حمایت از حقوق مولفان، مصنفان و هنرمندان
تحت پیگرد قانونی قرار میگیرند.

فهرست مطالب

۱.....	مقدمه
	باب اول
۵.....	داستان پیدایش «خدا» و «شر»، شیطان، مار، اژدها
	باب دوم
۱۹.....	داوری اخروی، دوزخ و اژدهای سیاهی
	باب سوم
۴۵.....	شیطان بزرگ، ابلیس، شر
	باب چهارم
۵۳.....	آپوکالیپس سن ژان، شیطان، «جانور»، اژدهای سفید
	باب پنجم
۱۲۱.....	آپوکالیپس، زنانگی، باکره گی، اژدها، شیطان، قهرمان، قوس
	باب ششم
	رام کنندگان اژدها، کشندگان اژدها، قدیس کشته کننده اژدها،
۱۲۹.....	هرمافروdit، آندروژین
۱۴۵.....	فهرست منابع

مقدمه

داستان آپوکالیپس را شرح واقعه آن در تاریخ و اعتقادات مسیحی از اهمیت بسیار زیادی برخوردار است. در این داستان که بر اساس مکاشفات و پیشگویی‌های سن ژان، حواری، عیسی (ع) شکل گرفته، اصطلاحات رمزآمیز، نمادها، استعارات و تمثیل‌ها در کنار شخصیت‌های مختلف حامل این توصیفات، ساختار این داستان مذهبی را شکل می‌دهند؛ شخصیت‌هایی همچون: شیطان بزرگ، اهریمنان، شیطانک‌ها، دیوانه‌ها، زده‌ها، جانور، بره، زن و دیگران. داستان سن ژان و پیشگویی‌های او در نوشته‌ها و روایات به مکاشفات یوحنا معروف است.

باید توجه داشت که داستان‌های آپوکالیپس که به عنوان ژانر «ادبیات آپوکالیپتیک» تنوع یافته و مشهور هستند از محبوبیت خاصی در میان شنوندگان و خوانندگان کتب آپوکالیپتیک و همچنین هنرمندان تصویرگر و مجسمه‌ساز (از زمان تالیف آن تا امروز) برخوردار بوده‌اند به نحوی که تعداد بسیار زیادی از نسخه‌های مصور، مینیاتورها، تابلوهای نقاشی و نقش برجسته‌های کلیسایی، بخش قابل توجهی از تاریخ هنر مسیحی را به خود اختصاص داده و غنی ساخته‌اند.

متون آپوکالیپس مملو از احساسات و مفاهیم متضاد است: ترس و امید، خوف و رجا، پلیدی و پاکی، فرشته و شیطان، بهشت و دوزخ، بی‌گناه و گناهکار، انسانیت و حیوانیت، مادی و فرامادی، آسمانی و زمینی، میرایی و نامیرایی، ابدی و ازلی،...

آپوکالیپس در کنار رمز و رازها از طبیعت، جانوران، موجودات تخیلی و انسان به نحو خارق العاده و شگفت‌انگیزی بهره می‌برد و اصطلاحات و نام‌هایی را به فرهنگ

لغات و دایره المعارف‌ها اضافه می‌کند: مار شیطانی، ازدهای هفت سر قرمز آتشین که به جای زبانه‌های آتش آب از دهان پرتاب می‌کند؛ ازدهای هفت سر ده شاخ با هفت نیم تاج، جانور هفت سر ده شاخ با هفت نیم تاج، بره، کودک مذکر، زن باکره، فاحشه اعظم، زمینی که آب را می‌بلعد، آسمانی که مریم باکره در آن جای دارد، ده کوهستان،...

بخش بزرگی از آپوکالیپس به داوری اخروی، آخرالزمان، برزخ و دوزخ اختصاص دارد که در این قسمت با شخصیت‌ها و مکان‌های مختلف آن آشنا می‌شویم: حضرت مسیح (ع)، فرشتگان، سن میشل کربوبی، ترازوی عدالت، مومنین پاک، شیطان بزرگ، دیوان و ددان، مار، زده‌ایان، خدمتگزاران شیطان بزرگ، جهنم، دروازه جهنم، لویاتان، طبقات مختلف دوزخ، ابزارها و وسایل مجازات و نحوه تنبیه گناهکاران و ملعونین،...

تمامی این صحنه‌ها حکایتگر تحمیل و تسویر نویسندگان آن بر مبنای توصیفات و شرح‌های آمده در کتب مقدس عهد عتیق (تورات) و عهد جدید (انجیل) است. آپوکالیپس همچنین به پیشینه اسطوره‌ای و ایینی داستان‌های دوران کفر و تمدن‌های قبل از آن نیز ارجاع دارد که بسیاری از این احوالات در ادبیات اسطوره‌ای بین النهرینی وجود داشته است. با توجه به اینکه داستان آپوکالیپس در سده اول میلادی صورت گرفته است، مسلماً فشار، ظلم، سادی، اذیت، آزار و شکنجه امپراطوران رومی (بویژه نرون) و رومیان نسبت به مومنین تازه مسیحی شده، بر خلق این اثر بسیار زیادی گذاشته است.

با توجه به اینکه این آثار در هنر غرب از اهمیت زیادی برخوردار است تقریر این مطالب هر چند به صورت اختصار می‌تواند به دانش ما نسبت به بینش نمادین، نشانه‌ای و تمثیلی هنر مسیحی بیافزاید. برای این منظور در این کتاب سعی شده است تا به صورت موجز به داستان آپوکالیپس و بسیاری از نمادها و استعارات آن اشاره و تا حدی شرح داده شود. برای رسیدن به این هدف از آثار تصویری نسخ خطی، مینیاتور و فرشینه‌ها به عنوان شاهد استفاده شده و مورد بررسی نشانه‌ای قرار گرفته‌اند.

نظر به اینکه مار و اژدها در صحنه‌های آپوکالیپس به عنوان نماد و تجسم شیطان و شر حضور دارند، با پی گیری آنها در این صحنه‌ها و توصیف وظایف استعاره‌ای آنان روند داستان را دنبال شده است. بدین ترتیب سه شخصیت مار، اژدها و شیطان محور اصلی کتاب پیش رو هستند.

بدون تردید داستان آپوکالیپس با نسخه‌های زیادی که از آن تولید شده و نسخ شارحینی که به تفسیر آنها قلم فرسایی نموده‌اند، نمی تواند در این کتاب مورد بررسی و مذاقه عمیق و تجزیه و تحلیل نشانه شناسانه و نمادپردازانه قرار گیرد. در این کتاب سعی شده است در حد ضرور و خلاصه، اصطلاحات، موضوعات و مطالبی جهت پژوهشگران - رفته مند به پژوهش در این باب، بیان شود. کلیه مطالب گفته شده در این کتاب بر اساس باورهای مسیحی است که در آثار هنری تجلی پیدا کرده و آشنایی با آنها نکته‌های جدیدی را برای خواننده بیان می‌کند.

لازم به ذکر است این کتاب بر صورت فصل بندی ترتیب نیافته، بلکه بر اساس شیوه کتب و نسخ مذهبی به صورت، باب نگاشته شده است.